
بسم الله الرحمن الرحيم

شرح جامع

فلسفه جغرافیا

«علوم جغرافیایی»

مولف: محمد سعید نجفی

پیشگفتار ناشر

خداوند بزرگ را شاکریم که فرصتی عنایت فرمود تا بتوانیم قدمی در جهت گسترش علم و فرهنگ کشور عزیزمان برداریم و مسیری هموار را در اختیار مخاطبان و داوطلبان علاقمند به ادامه تحصیل قرار دهیم. از آنجائی که درحوزه کتاب‌های درسی و کمک درسی کارشناسی ارشد کتاب‌های زیادی به رشته تحریر در آمده است با این حال وجود یک مجموعه جامع، دقیق، کامل و دارای رفرنس(منابع) مستند احساس می‌شود.

همیشه دغدغه داشتیم که ای کاش می‌شد تمامی منابع پراکنده و گاهاً دست نایافتنی کنکور در یک مجموعه به گونه‌ای جذاب و شیوا آماده می‌شد و همچنین سوالات دوره‌های قبل کنکور نیز به گونه‌ای تشریحی پاسخ داده می شدند، که خدشه‌ای بر آنها وارد نشود و خیال داوطلبان عزیز آنقدر آسوده باشد که اطلاعات مندرج در پاسخنامه‌ها را برای بهره‌گیری در آزمون خود بکار گیرند. این کار با یاری خداوند بزرگ و همکاری نخبه‌ترین دانشجویان و اساتید کشور در انتشارات ارشد هماهنگ گردید و در تمامی مقاطع تحصیلی از کاردانی به کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری در حوزهٔ آزمون‌های سراسری – آزاد و پیام نور بسته‌های آموزشی شامل کتاب‌های بانک سوالات و کتاب‌های شرح جامع درس آماده گردید. در تهیه مجموعه‌های فوق‌الذکر از فارغ‌التحصیلان کارشناسی ارشد و دکتری که حائز رتبه‌های تک رقمی کنکور می‌باشند، استفاده کرده‌ایم، تا شما عزیزان بتوانید در راستای افزایش توان علمی خود در جهت نیل به مقصود خویش نایل آیید. بدون تردید می‌توان گفت که برای اولین بار در نظام آموزشی کشور مجموعه‌ای به این سبک عرضه می‌شود که در کیفیت و کمیت بی‌نظیر بوده و تمامی نیازهای دانشجویان و داوطلبان عزیز را پوشش می‌دهد. امید است که استفاده از این مجموعه عزیزان را در جهت موفقیت در آزمون یاری رسانده باشد. در پایان لازم به ذکر است که بی نقصی محض از آن خداوند متعال می‌باشد، بنا براین از تمامی خوانندگان و داوطلبان عزیز خواهشمندیم نظرات سازنده خود را در مورد این کتاب به سایت انتشارات ارشد اعلام نمایند تا ما را در جهت هر چه بهتر آماده کردن این محصولات یاری رسانند.

با تشکر

ناشـــــر

www.arshadbook. ir

تقدیم به:

آنان که آزادانه اندیشیدن را به من آموختند.

تقدیم به:

بهترین وارثگان زندگیم.

مادر عزیزیم:

اسوه تجسم عشق و ایثار، که همواره دعای خیرش بدرقه راهم بوده است.

پدر عزیزم:

پشت و پناه زندگیم، که در سایه مهربانی دستهایش پا گرفتم و راستای قامتش تکیه گاه همیشگی ام بوده است.

بسمه‌تعالی

پیشگفتار مؤلف

بی‌تردید فلسفه جغرافیا، با سیر تکوین و پیچیده‌ترین مفاهیم در علم جغرافیا سروکار دارد و درک علم جغرافیا برای علاقه‌مندان به این رشته در گرو آشنایی با مفاهیم فلسفی، اصول نگرش‌ها و مکاتب جغرافیایی غالب در اعصار مختلف می‌باشد. این کتاب بشکل مجموعه‌ایی بهم پیوسته و نظام‌مند، مفاهیم بنیادین فلسفه جغرافیا را برای داوطلبان آزمون کارشناسی ارشد و دکتری تخصصی در رشته جغرافیا گردآوری نموده است، با این امید که مطالعه فلسفه جغرافیا را برای داوطلبان آسان نماید.

کتاب حاضر به صورت دسته‌بندی شده و جامع همراه با ارائه آزمون در پایان هر فصل، ارائه شده است و مشتمل بر دو بخش می‌باشد که مطالعه بخش اول برای داوطلبان آزمون کارشناسی ارشد ضروری می‌باشد. بخش دوم با عنوان مکتب‌های جغرافیایی، یکی از مواد امتحانی آزمون دکتری تخصصی در علوم جغرافیایی می‌باشد و شامل شرحی جامع برکتاب مکتب‌های جغرافیایی می‌باشد.

با این حال آگاهی از مطالب این کتاب برای داوطلبان آزمون دکتری تخصصی لازم بوده اما کافی نمی‌باشد و هدف عمده این کتاب رفع نیازهای داوطلبان آزمون کارشناسی ارشد می‌باشد. بی‌تردید هر کتاب خالی از کاستی نبوده و انتظار می‌رود که خوانندگان عزیز ما را در نواقص یاری نماید.

محمدسعید نجفی
(رتبه چهار آزمون کارشناسی ارشد جغرافیا)
m.s.najafi1367@ Gmail.com

فهرست مطالب

عنوان **صفحه**

بخش اول: فلسفه جغرافیا

فصل اول: جغرافیا و مفاهیم جغرافیایی ۱۱
فصل دوم: اندیشه‌های نو در فلسفه جغرافیا ۲۰
فصل سوم: جغرافیای ناحیه‌ای ۳۱
فصل چهارم: مفهوم فرهنگ در جغرافیا ۳۹
فصل پنجم: سهم عوامل محیط طبیعی و فرهنگ انسانی در علم جغرافیا ۴۶
فصل ششم: مفاهیم و مکتب‌های جغرافیای انسانی ۵۳
فصل هفتم: جامعه‌ی انسانی و عوامل محیط طبیعی ۶۱
فصل هشتم: عوامل اجتماعی و تفکرات جغرافیایی ۶۷
فصل نهم: پیدایش و تکوین جغرافیا ۷۸
فصل دهم: مفاهیم نو در جغرافیای نو ۸۴
فصل یازدهم: نقش پارادایم در تبیین جغرافیا ۱۰۲
فصل دوازدهم: نظریات مؤثر در پیدایش پارادایم فضایی ۱۱۵
فصل سیزدهم: ماهیت شناسی جغرافیا ۱۱۹
فصل چهاردهم: قلمرو جغرافیا ۱۲۵
فصل پانزدهم: تقسیمات جغرافیا ۱۳۲
فصل شانزدهم : قوانین و تکنیکهای جغرافیایی ۱۳۸
فصل هفدهم: بازساخت جغرافیایی، مفهوم کلیدی در تحلیلهای جغرافیایی ۱۴۰

بخش دوم: مکتب‌های جغرافیایی

فصل هیجدهم: فلسفه‌های محیطی و مکتب‌های جغرافیایی ۱۴۷
فصل نوزدهم: فلسفه‌های سیاسی، ایدئولوژی و محیط جغرافیایی ۱۵۳
فصل بیستم: جغرافیا، داروینیسم و لامارکیسم ۱۵۸
فصل بیست و یکم: ایدئولوژی و آرمانشهرهای اکولوژیک ۱۶۰
فصل بیست و دوم: مکتب جغرافیای رفتار فضایی ۱۶۴
فصل بیست و سوم: مکتب جغرافیای ساختاری ۱۷۱
فصل بیست و چهارم: مکتب جغرافیای رادیکال ۱۷۵
فصل بیست و پنجم: تعاریف و مفاهیم فرهنگ و سیرتکوینی جغرافیای فرهنگی ۱۸۰
فصل بیست و ششم: مکتبهای جغرافیای اکولوژیک و جغرافیای انتقادی ۱۸۴

بخش اول

فلسفه جغرافیا

عناوین اصلی

- فصل اول: جغرافیا و مفاهیم جغرافیایی
- فصل دوم :اندیشه‌های نو در فلسفه جغرافیا
- فصل سوم :جغرافیای نامیه‌ای
- فصل چهارم :مفهوم فرهنگ در جغرافیا
- فصل پنجم: سهم عوامل محیط طبیعی و فرهنگ انسانی در علم جغرافیا
- فصل ششم:مفاهیم و مکتب‌های جغرافیای انسانی
- فصل هفتم: جامعه‌ی انسانی و عوامل محیط طبیعی
- فصل هشتم: عوامل اجتماعی و تفکرات جغرافیایی
- فصل نهم: پیدایش و تکوین جغرافیا
- فصل دهم: مفاهیم نو در جغرافیای نو
- فصل یازدهم: نقش پارادایم در تبیین جغرافیا
- فصل دوازدهم: نظریات مؤثر در پیدایش پارادایم فضایی
- فصل سیزدهم: ماهیت شناسی جغرافیا
- فصل چهاردهم: قلمرو جغرافیا

فصل پانزدهم: تقسیمات جغرافیا

- فصل شانزدهم: قوانین و تکنیکهای جغرافیای
- فصل هفدهم: بازساخت جغرافیایی، مفهوم کلیدی در تحلیلهای جغرافیایی

فصل اول

جغرافیا و مفاهیم جغرافیایی

جغرافیا و سیر تکوینی آن

انسان همواره خود را وابسته و مربوط به مکان معینی از سیاره‌ی زمین می‌داند. بـه تعبیـر پرسـتن جمز،انـسان در علـم جغرافیا بسیار کنجکاو است و دائماً کوشش می‌کند که بر آگاهی‌های خود نسبت بـه افـق‌هـای دور دسـت بیفزایـد و تفـاوت مکانی آنها را با محیط مسکونی خویش دریابد و با تشابهات و یا تضادهای آنها آشنا گردد. از این تعریف چنین بر می‌آید کـه مفهوم اصلی جغرافیا از دو عنوان بسیار مهم تشکیل شده است:

۱- واحدهای مکانی با همه‌ی خصیصه‌ها

۲- ناهماهنگیهای موجود بین مکان‌ها

از نظر ویلیام امپرتر، جغرافی دان آمریکایی، مفهوم جغرافیایی مکان به دو بخش مشخصات (طبیعی و فرهنگی) و موقع (مطلق و نسبی) تقسیم می‌شود.

به طور کلی جغرافیا به همه‌ی پدیده‌هایی که با هم در داخل یک مکان و تحت شرایط و اصول معینی شکل مـی‌گیرنـد نظم و اعتبار می‌بخشد و روابط منطقی بین این پدیده‌ها برقرار می‌سازد. به بیان دیگر ترکیب عوامل بی روح و همساز طبیعی با پایگاه فرهنگ انسانی، جنبش و خلاقیت جغرافیایی به وجود می‌آورد.

نگرش دقیق و منطقی و بیان آنچه که مکانی را از مکان دیگر متمایز و مشخص می‌گرداند تخصص ویژه‌ای را می‌طلبـد. سابقه‌ی این کار یعنی تخصص در مشاهدات و مهارت در تفسیر و بیان که خود یک سنت قدیمی در علم جغرافیاست به عصر یونان باستان بازمی‌گردد. در این دوره تعیین مسافت، جهت و موقع جغرافیـایی، نقـش برجـسته‌ای در مطالعـات جغرافیـایی داشته و دوره‌ی تالس را به خاطر می‌آورد، دوره‌ای که مفاهیم دانش ریاضی وارد علم جغرافیا می‌گردد.

دوره‌ی بعدی در تکامل اصول و مفاهیم جغرافیا، عصری است که در آن مفهوم «برو مشاهده کن» ارزش علمی می‌یابـد که با تکامل تدریجی به دوره‌ی عمل و تجربه در جغرافیا ختم می‌شود.

به هنگام شکوفایی تمدن اسلامی علم جغرافیا همگام با سایر علوم زمینه‌های مناسبی یافـت و سـبب بـه وجـود آمـدن مکاتب عراقی و بلخی طی قرن‌های سوم و چهارم هجری شد. شالوده جغرافیای اسلامی متأثر از سنت یونانی بوده است.
طی سده‌های ششم تا دهم هجری، تألیفات جغرافیایی مسلمانان سبب پیدا شدن سبک خاصی موسوم به ادبیات زیارتی شد، بدینسان که کتاب‌های این دوره درباره‌ی شهرها و نقاطی که از لحاظ دینی اهمیت داشته و یا برای زیارت به آنجا می‌رفته‌اند تألیف شده است.

جهش بسیار بزرگ در تحولات علم جغرافیا مربوط به زمانی است که در آن انجمن‌های جغرافیایی تشکیل می‌شود. مقدمات تشکیل انجمن جغرافیایی سلطنتی انگلستان در سال ۱۸۲۶ فراهم شد. این انجمن در سال ۱۸۲۷ تأسیس و در سال ۱۸۳۰ فعالیت رسمی خود را آغاز کرد.

در سال ۱۹۰۴ انجمن جغرافی دانان آمریکا، به ریاست ویلیام موریس دیویس تشکیل شد. دیویس را به عنوان پدر ژئومورفولوژی جدید می‌دانند.

با ورود الن چرچیل سمبل به آمریکا جغرافی گرایی یا جبرگرایی در مکتب جغرافیایی آمریکا وارد می‌گردد به نحوی که به موازات چرچیل سمپل، السورث‌هانتینگتن و گریفیت تیلر، هر یک به نحوی در تعیین سهم عوامل محیط طبیعی در اشکال زندگی به مطالعه و تحقیق می‌پردازند.

در سال ۱۹۳۸ ریچاردهارتشورن کتاب خود را تحت عنوان ماهیت جغرافیا منتشر کرد و جغرافیا را به سوی توجه بیشتر به ارزش‌های فرهنگی در مقابل عوامل طبیعی سوق داد.

هارلن باروز، در زمینه‌ی جغرافیا علم اکولوژی انسانی بسیار کار کرد و در ارائه‌ی طرز تفکر جغرافیایی خویش از مفاهیم و نظریات شخصیت‌های زیر بهره جست:

۱- فردریک جکسن ترنر: در زمینه‌ی اصول جغرافیای تاریخی

۲- الن چرچیل سمپل: در زمینه‌ی مفاهیم جبر جغرافیایی

۳- والتر تاور:هارلن باروز از کتاب او تحت عنوان (جغرافیای علمی) که در آن جغرافیا را علم وابستگیها می‌داند بهره جست.

۴ - پروفسور هنری کاولکس: باروز در طرح عنوان جغرافیا علم اکولوژی انسانی بیش از همه مدیون اوست که باروز را با مفاهیم و اکولوژی فیزیوگرافی آشنا کرد.

- جغرافیا از نظرگاه جغرافی دانان:

هارتشون: جغرافیا مشخصات متغیر مکانی از مکان دیگر سیاره زمین را به عنوان جایگاه انسان مطالعه می‌کند.

برنارد وارینوس : هدف جغرافیا، مطالعه زمین، به ویژه سطح زمین و بخش‌های آن است.

فردیناند فن رایشتهوفن: جغرافیا از سطح زمین و از پدیده‌هایی که با آن رابطه‌ی علی دارد بحث می‌کند.

فردریک راتزل: جغرافیا به منزله‌ی علم همبستگی بین علوم طبیعی و پژوهش‌های انسانی است.

کارل ساور: جغرافیا به منزله‌ی علم مورفولوژی چشم انداز می‌باشد

ویدال دولابلاش: جغرافیا علم مکان‌هاست.

گریفیت تیلور: جغرافیا علم روابط متقابل (انسان و طبیعت) است.

هلفورد میکندر: جغرافیا به عنوان یک علم، در جست و جوی شناخت تأثیر محیط بر روی جامعه می‌باشد.

فردکورت شیفر: جغرافیا به منزله‌ی یک علم، به تدوین قوانین حاکم بر پراکندگی فضایی چهره‌های ویژه‌ی سطح زمین می‌پردازد.

پیتر هگت: جغرافیا، مطالعه‌ی سطح زمین به منزله‌ی فضایی است که در داخل آن جمعیت انسانی زندگی می‌کند.

محمد حسین پاپلی یزدی: جغرافیا عبارت است از روابط متقابل انسان، تکنیک، مدیریت و محیط.

حسین شکوئی: جغرافیا پراکندگی، افتراق و باز ساخت مکانی – فضایی پدیده‌ها را در ارتباط با ساختار اجتماعی – اقتصادی تبیین می‌کند.

انجمن بین المللی جغرافیایی: جغرافیا مطالعه‌ی روابط بین جوامع متشکل انسانی و محیط زندگی آنهاست.

مفاهیم جغرافیایی

۱- مفهوم پس آیند در علم جغرافیا

موقع ریاضی به همراه موقع طبیعی، نوع ویژه‌ای از آب و هوا به وجود می‌آورد؛ منطبق با نوع آب و هوای هر ناحیه پوشش گیاهی مخصوصی ظاهر می‌گردد؛ وابستگی نوع آب و هوا و پوشش گیاهی، زندگی حیوانی ویژه‌ای به دست می‌دهد؛ از مشارکت و مداومت سه عامل آب و هوا، پوشش گیاهی و زندگی حیوانی، جغرافیای انسانی ویژه‌ای خلق می‌شود؛ این جغرافیای انسانی به نوبه‌ی خود، جغرافیای تجاری ویژه‌ای فراهم می‌آورد.

از این همه باز آفرینی نتیجه می‌گیریم که در هر نوع آب و هوا، جغرافیای انسانی ویژه‌ای منطبق با آن به وجود می‌آید.

۲- مفهوم ناحیه‌ای یا واحدهای جغرافیایی

مکان، علم جغرافیا را خلق می‌کند. در مطالعات جغرافیایی واحدهای مکانی با معیارها و مقیاس‌های مختلفی انتخاب و مورد بررسی واقع می‌شوند. در دوره‌ای این تقسیمات مکانی تحت تأثیر عوامل طبیعی مانند حوزه‌ی رودها، انواع خاکها و... در شناخت مفاهیم ناحیه‌ای به جغرافیدانان کمک می‌کنند و در دوره‌ای دیگر در تعیین مقیاس‌های ناحیه‌ای به ویژگی‌های فرهنگی تأکید کرده اند.

به طور کلی در مطالعات جغرافیایی، ویژگی‌های ناحیه‌ای را می‌توان با دو عامل باز شناخت:

۱- وحدت و تجانس در عوامل اصلی و مهم ناحیه،

۲- مرزهای ناحیه و تفاوت‌های آن با مرزهای نواحی مجاور.

هر ناحیه جغرافیایی، وحدت و تجانس خود را از ریشه‌های اقتصادی جامعه که انسان در محیط خویش می‌آفریند طلب می‌کند.

در بررسی‌های ناحیه‌ای مطالعه و شناخت عوامل زیر که از مهمترین آثار و عوامل جغرافیایی در سطوح ناحیه‌ای بشمار می‌روند، لازم و ضروری است:

الف) عوامل محیط طبیعی،

ب) جمعیت و ویژگی‌های آن: در تعداد، نوع پراکندگی، ساختمان جمعیت و ترکیب آن، نژاد،

ج) اکولوژی ناحیه ای،

د) چهره‌های فرهنگی،

به طور کلی مطالعات ناحیه‌ای به مثابه معاینه‌ی قلب مسائل جغرافیایی است.

۳- مفهوم مرکز جاذبه‌ی جغرافیایی:

درهر ناحیه، کشور، قاره و حتی سیاره‌ی زمین کانون‌های جذب جغرافیایی مشاهده می‌گردد که تحت شرایطی و با توجه به عوامل مختلف طبیعی و فرهنگی موجودیت یافته‌اند. بدینسان که گاهی همسازی و همراهی عوامل محیط طبیعی با فرهنگ انسانی و پدیده‌های تاریخی به یک مکان جغرافیایی آنچنان ارزش و اعتبار می‌بخشد که آن را در مقایسه با سایر مکان‌ها به عنوان مرکز جاذبه‌ی جغرافیایی معرفی می‌کند.

مرکز جاذبه‌ی جغرافیایی در اغلب موارد حالت انتزاعی دارد و بعضی اوقات نیز یک عامل غیر قابل اندازه گیری و نامحسوس می‌باشد.

۴- مفهوم تخریب و بنا:

انسان و طبیعت دو عامل مهم فرسایش و دگرگونی در سیاره‌ی زمین به شمار می‌روند. برای مثال مسیر رودها را تغییر می‌دهد، جنگلها و علفزارها را از بین می‌برد، در مقابل عمل فرسایش چهره‌هایی نو می‌سازد. به طور کلی پدیده‌های جغرافیایی سیاره‌ی زمین دائماً و به طور مرتب تغییر شکل می‌دهند، مطالعه‌ی دوره‌های دگرگونی و مراحل آن از وظایف اصلی جغرافی دانان است.

نکات کلیدی آخر فصل

۱- واضع نظریه تحول و تکامل در ژئومورفولوژی، ویلیام موریس دیویس می‌باشد.
۲- بیوژئوگرافی از شاخه‌های جغرافیای طبیعی است که به بررسی پراکندگی حیوانی و گیاهی در خشکیهای سیاره زمین می‌پردازد و به دو بخش جغرافیای حیوانی و جغرافیای گیاهی تقسیم می‌شود.
۳- آیزابومن از بنیانگذاران جغرافیای سیاسی در آمریکاست و مؤلف کتاب (دنیای جدید) می‌باشد.
۴- گریفیت تیلر در واکنش به استفاده نابخردانه از (ژئوپلتیک)، عنوان (ژئوپاسیفیک) را ارائه داد که هدف آن مطالعه‌ی جغرافیا برای دریافت صلح و صفا و آزادی و انسان دوستی است.
۵- در داخل کشورها مرزهای ایالتی انتخابی است، از این رو نمی توان آن را به عنوان یک واحد مستقل جغرافیایی به کار برد.
۶- در مطالعات جغرافیایی، چشم اندازهای فرهنگی تا حدودی با ارزش ترین وسیله‌ی تحقیقاتی به شمار می‌آیند.
۷- مفهوم پراکندگی در جغرافیا به معنای توزیع ناهمسان عوارض طبیعی و پدیده‌های انسانی است.
۸- جورج کیش: عمر جغرافیا با عمر انسان ساکن سیاره زمین برابر است.

تستهای آخر فصل

۱- مفهوم جغرافیا به عنوان علم اکولوژی انسانی عبارت است از روابط متقابل میان ... **(سراسری ۷۲)**

۱) عوامل اقتصادی ۲) عوامل انسانی ۳) انسان و محیط ۴) موجودات زنده با محیط

۲- این سخن که متناسب با نوع آب و هوای هر ناحیه، پوشش گیاهی مخصوص ظاهر می‌گردد، مربوط به کدام مفهوم است؟

۱) پس آیند ۲) تخریب و بنا ۳) بستر زندگی ۴) ناحیه ای

۳- کاملترین تعریف از علم جغرافیا کدام است؟

۱) رابطه‌ی بین انسان و محیط
۲) علم انسان و محیط طبیعی و رفع مشکلات او
۳) علم وابستگی انسان به محیط طبیعی و اشکال آنها
۴) علم رابطها و محیط‌های جغرافیایی

۴- کدام جغرافیدان عقیده دارد که طبیعت شکل گیری و قالب دهی انسان و فعالیت‌های او را معین کرده است؟ **(سراسری ۷۳)**

۱) آلبردومانژن ۲) آلیزابومن ۳) آلن چرچیل سمیل ۴) ژان برون

۵- عبارت موقع ریاضی با موقع طبیعی، نوع ویژه‌ای از آب و هوا را به وجود می‌آورد تداعی کننده‌ی: **(سراسری ۷۳)**

۱) تباینات فضایی است.
۲) جبر آب و هوایی است.
۳) مفهوم پس آیند است.
۴) مفهوم بستر جغرافیایی است.

۶- کدام گفته از الن سمپل است؟ **(سراسری ۷۴)**

۱) تفاوت‌های موجود بین مکان‌ها از مفاهیم اصلی جغرافیاست.
۲) جغرافیا علم اکولوژی انسانی است.
۳) ساکنین کوهستان‌ها مردمانی محافظه کار هستند.
۴) عمر جغرافیا با عمر انسان ساکن سیاره زمین برابر است.

۷- باز آفرینی کدام مفهوم را تداعی می‌کند؟ **(سراسری ۷۴)**

۱) وحدت یابی ۲) پراکندگی ۳) تخریب و بنا ۴) پس آیند

۸- شالوده‌ی جغرافیای اسلامی بیشتر از کدام مورد متأثر شده است؟ **(سراسری ۷۴)**

۱) یونان ۲) ایران ۳) بین النهرین ۴) روم

۹- کتاب ماهیت جغرافیا اثر کدام جغرافیدان است؟ **(سراسری ۷۴)**

۱) الیزه رکله ۲) هتنز ۳)هارتشورن ۴) چرچیل سمیل

۱۰- مهاجرت را در کدام بحث جغرافیایی به صورت بنیادی مطالعه می‌کنیم؟ **(سراسری ۷۴)**

۱) اقتصادی ۲) جمعیت ۳) سیاسی ۴) معیشت

۱۱- تعریف (جغرافیا مطالعه‌ی روابط بین جوامع متشکل انسانی و محیط آنهاست) از کدام مرجع است؟ **(سراسری ۷۴)**

۱) انجمن جغرافیای سلطنتی انگلستان ۲) انجمن بین المللی جغرافیایی

۳) جامعه جغرافیدانان آلمان ۴) جامعه جغرافیدانان آمریکا

۱۲- انجمن جغرافیایی انگلستان در کدام دوره فعالیت خود را شروع کرد؟ **(سراسری ۷۴)**

۱) نیمهٔ اول قرن ۱۹م ۲) نیمه اول قرن ۲۰م

۳) نیمهٔ دوم قرن ۱۸م ۴) نیمهٔ دوم قرن ۱۹م

۱۳- مطالعات جغرافیایی در دوره‌ی تالس با کدام ویژگی همراه بود؟ **(سراسری ۷۵)**

۱) استفاده از آثار گذشتگان ۲) استفاده از مفاهیم ریاضی

۳) تأکید بر مشاهده ۴) تأکید بر نگرش‌های فلسفی

۱۴- کدام مفهوم پس آیند را توجیه می‌کند؟ **(سراسری ۷۵)**

۱) باز آفرینی ۲) بازداری ۳) بازسازی ۴) بازنگری

۱۵- واضح نظریه تحول و تکامل در ژئومورفولوژی کیست؟ **(سراسری ۷۵)**

۱) ژان تریکار ۲) سر دادلی استمپ ۳) والترپنک ۴) ویلیام موریس دیویس

۱۶- جهش بسیار بزرگ در تحولات علم جغرافیا مربوط به کدام زمان است؟ **(سراسری ۷۵)**

۱) انتشار کتاب ماهیت جغرافیا توسطهارتشورن ۲) ظهور الکساندرفون همبلت

۳) تشکیل انجمن‌های جغرافیایی ۴) پیدا شدن ادبیات جغرافیای فرهنگی

۱۷- ادبیات زیارتی از کدام قرن هجری پیدا شد؟ **(سراسری ۷۵)**

۱) ۴ ۲) ۵ ۳) ۶ ۴) ۷

۱۸- جغرافیا گرایی با کدام مورد مترادف تلقی می‌شود؟ **(سراسری ۷۶)**

۱) جبر گرایی ۲) توجه به محیط ۳) طرفداری از جغرافیا ۴) ناحیه گرایی

۱۹- این تعریف (جغرافیا علم مکان‌هاست) از کیست؟ **(سراسری ۷۸)**

۱) مکیندر ۲) گریفیت تیلور ۳)هارتشورن ۴) ویدال دولابلاش

۲۰- این گفته از کیست؟ «جغرافیا، مطالعهٔ سطح زمین به منزلهٔ فضایی که در داخل آن جمعیت انسانی زندگی می‌کند» (سراسری ۷۹)

۱) پیترهاگت ۲) پرستن جیمز ۳) ریچارد پیت ۴)کوپن کاکس

۲۱- معروفترین اثر در زمینهٔ «فلسفه علم جغرافیا» مربوط به کدام یک از جغرافیدانان زیر است؟ **(آزاد ۷۹)**

۱) جورج کارنز ۲)هارتشورن

۳) آلن چرچیل سمیل ۴) ویدال دولابلاش

۲۲- اینکه (چهره فرهنگی از تغییر شکل بخشی از سیاره‌ی زمین به وسیله انسان به وجود می‌آیند) مربوط به کدام یک از مفاهیم زیر است؟ (آزاد ۷۹)

۱) تخریب و بنا ۲) زمان ۳) مکان ۴) پس آیند

۲۳- مهمترین هدف جغرافیدان در بررسی پدیده‌ها چیست؟ **(آزاد ۸۰)**

۱) تعیین نوع و محل تکوین پدیده‌ها
۲) شناخت چگونگی پیدایش عوامل طبیعی
۳) بررسی متقابل انسان و محیط
۴) بررسی تأثیر انسان بر محیط اطراف خود

۲۴- همسازی و همراهی عوامل محیط طبیعی به همراه فرهنگ انسانی و پدیده‌های تاریخی در یک مکان را اصطلاحاً چه می‌نامند؟ **(سراسری ۸۱)**

۱) مفهوم پس آیند
۲) مفهوم تخریب و بنا
۳) مفهوم مرکز جاذبه‌ی جغرافیایی
۴) مفهوم واحدهای جغرافیایی

۲۵- مفهوم بیوژئوگرافی کدام است؟ **(سراسری ۸۱)**

۱) مطالعهٔ مکانی از حیوانات پهنه‌ی سرزمین
۲) مطالعه‌ی فضایی از حیوانات در پهنه‌ی سرزمین
۳) مطالعهٔ جغرافیایی از پراکندگی حیوانی و گیاهی
۴) مطالعه‌ی علمی از اکولوژی گیاهی

۲۶- مقدمات انجمن جغرافیایی سلطنتی انگلستان در چه سالی و در کجا فراهم آمد؟ **(آزاد ۸۱)**

۱) ۱۸۳۶- دانشگاه آکسفورد
۲) ۱۸۳۰- لندن
۳) ۱۸۹۰ گلاسکو
۴) ۱۸۲۶- یک کلوب ناهارخوری

۲۷- مطالعه‌ی عوامل محیط طبیعی در زندگی انسانی برای نخستین بار توسط چه کسی مطرح شد؟ **(آزاد ۸۱)**

۱) الن چرچیل سمپل
۲) ویلیام موریس دیویس
۳) هومبولت
۴) جورج کارتر

۲۸- تعریف (جغرافیا علم اکولوژی انسانی) را چه کسی مطرح کرد؟ **(آزاد ۸۱)**

۱)هارلن باروز
۲) جکسن ترنر
۳) والتر تاور
۴) هنری کاولاکس

۲۹- ابرای نخستین بار گرایش ژئومورفولوژی توسط کدام یک از جغرافیدانان شکل گرفت؟ **(آزاد ۸۱)**

۱) استمپ
۲) ویدال دولابلاش
۳) ویلیام دیویس
۴) گریفیت تیلو

۳۰- همچنان که..... تاریخ را می‌آفریند..... نیز علم جغرافیا را خلق می‌کند. **(آزاد ۸۱)**

۱) زمان – مکان
۲) حکومت – اقتصاد
۳) دولت – تجارت
۴) علوم سیاسی – علوم اجتماعی

۳۱- کانون و هسته‌ی اصلی در علم جغرافیا کدام است؟ **(سراسری ۸۲)**

۱) مکان جغرافیایی
۲) مفهوم ناحیه‌ای
۳) فضای جغرافیایی
۴) کانون هر ناحیه

۳۲- کدام مورد بستر واقعی جریان پدیده‌های جغرافیایی است؟ **(آزاد ۸۳)**

۱) محیط طبیعی
۲) محیط انسان ساخت
۳) ساختار جامعه
۴) محیط زیست

۳۳- دو عامل مهم فرسایش و دگرگونی در سیاره زمین کدامند؟ **(سراسری ۸۳)**

۱) خشکسالی و قحطی
۲) بارندگی و سیلاب
۳) تخریب جنگل‌ها و مراتع
۴) انسان و طبیعت

۳۴- هر ناحیه جغرافیایی وحدت و تجانس خود را از ریشه‌های..... جامعه طلب می‌نماید. **(سراسری ۸۴)**

۱) اقتصادی
۲) فرهنگی
۳) فرهنگی و اجتماعی
۴) مسائل طبیعی و انسانی

۳۵- کدام شخصیت علمی جغرافیا را علم وابستگی‌ها تعریف کرد؟ **(سراسری ۸۴)**

۱) درایر
۲) هنری کاولکس
۳)هارلن باروز
۴) والتر ناور تاور

۳۶- در مفهوم پس آیند از مداومت کدام یک از عوامل زیر، جغرافیای انسانی ویژه‌ای پدید می‌آید؟ **(آزاد ۸۴)**

۱) ناهمواری‌ها – خاک – آب و هوا
۲) ساختمان زمین شناسی – وضع جغرافیایی – خاک
۳) اقلیم – ناهمواری – زندگی حیوانی
۴) آب و هوا – پوشش گیاهی – زندگی حیوانی

۳۷- تحولات در هر پدیده‌ی جغرافیایی به معنای چیست؟ **(آزاد ۸۶)**

۱) رابطهٔ علت و معلولی
۲) تغییر آن در طول زمان
۳) پیوندهای طبیعی و انسانی
۴) تأثیر تکنولوژی

۳۸- کدام یک از مفاهیم در علم جغرافیا منطبق با مکتب جبر جغرافیایی است؟ **(سراسری ۸۷)**

۱) کرویت
۲) پس‌آیند
۳) تخریب و بنا
۴) مرکز جاذبه جغرافیایی

۳۹- شالوده جغرافیای اسلامی بیشتر از کدام مورد تأثیر پذیرفته است؟ **(سراسری ۸۸)**

۱) ایران
۲) بین النهرین
۳) مصر
۴) یونان